

tragedij. Pušča jih »hladne«, tako kot so »hladno-serijska« časopisna poročila (in ob njih statistike). In v tej empiriji je cikel izživen.

Drugi del Abeceda prinaša vrsto tekstov z razvidno življenjsko resignacijo, dvomi nad smiselnostjo življenja in zavezanostjo banalni vsakdanjosti; večna tema s stereotipno ubeseditvijo, brez izzivnih pesniških prijemov, gradenj verzov in izborom leksike, vendar s poudarjeno povednostjo, »vsebino«. Veliko bolj lokalističen je tretji cikel Mura, s poudarjenim motivom reke, tudi socialno tematiko in celo verznim slikanjem (šesti tekst). Četrty cikel Človek človeku človek z napako se vsebinsko deloma navezuje na prvega v iskanju tipologije človekovih ravnanj v medčloveških razmerjih, v katerih naj bi se izkazalo njegovo »humano« bistvo. Tudi tu avtor ne moralizira, ampak inscenira le položaj, iz katerega se »človeškost« po svoji zakonitosti kot tako tudi zares izkazuje, ali pa še raje ne.

Peti cikel Sonca aktualizira razvojne stopnje v določeni življenjski poti, mejnike v spoznavanju in doživljanju življenjskih procesov: rojstvo, otroštvo, deškost, platonška ljubezen, »prava« ljubezen, očetovstvo — do smrti. Cikel končuje Sklepna pesem kot opravičilo »milijonte vsakdanjosti« življenja. In še šesti cikel: Tipke, morda najbolj radikalno soočenje z (ne)možnostmi večje življenjske akcije, osmislitve dejanj, mišljenja.

Ružičeva Milijonta vsakdanjost je po svojem poetičnem obsegu in vsebinski naravnosti prav to — konvencionalna danost, z zmerno stopnjo resignacije, sinhrono projekcijo tipologij človekovih življenjskih položajev. Zbirka ne prinaša nikakršne programske, idejnosti (tudi angažiranost prvega cikla je samo implicitna), niti v vsebini, niti v obliki (razen domiselne opreme in razdelitve na cikle), najmanj pa v leksiki in tu je »šibkost« zbirke največja. Neizrazite tematike, v bistvu neaktivnega

odnosa do snovi, ne »podpira« ekspresivna izraznost kot element pesniške moči: pesnik se z resignacijskim »vzdušjem« prehitro odreka poetičnim možnostim v danih temah, tako da je sovpad med jezikom, kot nosilcem poetičnosti in tudi vsebine, premalo intenziven, kar se še najbolj kaže v neinventivni leksiki in zelo preprosti sintagmatiki.

Marijan Zlobec

BORIS GABERŠNIK, TRGOVINA
NEODGOVORNEGA PIJANCA;
MILAN KLEČA, MAROŽA

Študentski kulturni center v Ljubljani je po daljšem času, ki ga seveda uravnava denar in nikakor ne pobuda literatov, založil hkrati kar dve pesniški zbirki: Trgovino neodgovornega pijanca avtorja Borisa Gaberšnika in Marožo Milana Kleča. Obakrat gre za prvi knjižni objavi, toda vsaj Kleča poznamo že iz revialnega tiska.

Širši krog bralcev pa se z BORISOM GABERŠNIKOM (da bo informacija popolna, je treba dodati še — GABROM) srečuje prvič in to v obliki, ki je lahko simpatična ali naivna, odvisno pač od prepričanja. Gre namreč za tip poezije, ki na Slovenskem vsaj javno ni nikoli preveč cvetel, čeprav nas je z osnovnimi vajami iz bitniške ali boljše — frikofske poezije občasno zalagala vsaj študentska Tribuna v svojem najbolj razburljivem obdobju. Trgovina neodgovornega pijanca pa je strnjeno prizadevanje tovrstne »subkulture« pri nas in to v eni sami osebi morda najkompletnejšega slovenskega »frika« B. Gaberšnika.

— Že v prvi pesmi Šeik Hamlet obrabljeni (prva kitična enota pravi: televizijske drame ki se ne dogajajo nikjer na svetu poročila o mrtvih ranjenih izigranih bombardiranih časopisi polni nočnih kronik modnih nasvetov kultur-

nih tumbanj zaplenjenih drog nerazumljivih političnih romanov — str. 8) vzpostavi socialno breztežnostno stanje, v katerem — recimo za šalo frikovski subjekt — vehementno opleta in se z arogantnim ksihtom podela na vse »strukture«, zgodovino in sodbe ter se »neodgovorno« razkorači v svoji aut poziciji, na katero prisega kot na temeljno (eksistencialno) resnico, toliko bolj zaresno, kolikor bolj se oddaljuje urejeni, a zavrženi združbi ljudi, ki kar naprej prepoveduje, se igra politiko, v prostem času pa ljubezni in druge visoke užitke. Osnovna pomenska razsežnost Gaberšnikovih tekstov je seveda mogoča samo kot provokacija, ali z drugimi besedami: semantika je literarno zanimiva le toliko, kolikor raste iz nenehne sarkastične, »zajebantske« opozicije. Vendar je tak socialni položaj brezhibno integralen samo na začetku, kajti od pesmi do pesmi postaja subjekt vedno bolj ranljiv in ogrožen, melanholičen in plah, tudi besen in sploh neskladen, opeharjen za šarmantnost, nezadovoljen z življenjem, s tipi, ki jih srečuje, in s sabo. Destrukcija prihaja torej od znotraj, družbena opozicija pa še daleč ne zasluži imena permanentna, saj ima tudi svoje slabe, žalostne, že kar nekam sentimentalne trenutke, tu in tam naravnost »za razjokat«. V tem smislu je najbolj nazoren ciklus sedmih pesmi Aš haš, oglejmo si prvo: tako gre stvar dalje / iz dneva v dan / iz žura na žur / mi blebetamo / tisočkrat povedane štorije / tisočkrat malo drugače povedane / in si izmišljamo nove / ki naj bi šarmirale ne vem koga / malo se bojimo / kaj bo z nami / kam se bomo dali / vedno bolj se oddaljujemo / vsak peketa po svoje / si gremo na živce / spletkarimo med sabo / se ogovarjamo in psihoanaliziramo / očitamo to in tisto / iščemo nekakšne koristi / prijateljstvo droge ljubezen / z enim stavkom / staramo se / vedno bolj plešasti in nori / nezmožni živeti drugače (str. 20). Tovrstne refleksije so

najpogostejše od ljubezni, ki se kaže kot najbolj občutljiva eksistencialna kategorija, kar preveč luksuzna za dobrega frika. Pa so tudi refleksije — in pri Gaberšniku, priznajmo, so precej odgovorne, rasne in na nivoju — samo bežne, nič prelomnega, kot ena od postaj na poti staranja in ob koncu pesnik nezadržno ugotovi: NI / zdrave klime / za bedasto občutljive / sentimentalce (Stokratni blef, str. 45). V bistvu gre za romantično subjektiviteto, kombinirano z moderno otožno senzibilnostjo. Čisto na koncu avtor zapiše še prav prijazno anekdotično pesmico o tipičnem friku (Mata Hari gre na Poljsko) in z njo sklene frikovsko pozicijo kot vsaj formalno dosledno konstantno prebivanja, ki pa jo nenehno rušijo zavestne, intelektualne digresije. Nekatero pesmi segajo v bolj prefinjena eksistencialna območja, na primer Hladno, ciničen dvogovor s smrtjo, ki se zdi sploh najboljša pesem v zbirki, tudi Znori me že vendar, pesem z intenzivnejšo racionalno komponento. Prav duhovita je nekoliko blasfemična pesmica Aleluja Joint, po drugi strani pa spet ne manjka tekstov, kjer zavzlečena, s slengizmi nabita linearna sintagmatika ne oddaja nobenih bistveno novih sporočil in tedaj se kaže avtor kot tipičen »težitelj«. — Gaberšnikova zbirka vnaša v slovensko poezijo povsem novo motiviko in ker imamo opravek z zelo zavestnim frikom, jo vnaša zavestno in včasih estetsko koristno. Vsekakor pa bi ta zbirka priredila več vsesplošnega veselja, ko bi izšla vsaj do leta 1971; zdaj je namreč nekam pozno, kajti vse skupaj, tako odlične »drogeraše« kot običajne »fukače« (če naj se izrazimo v skladu s to poetiko), prevzema samo še melanholiija.

Lična pesniška knjiga MILANA KLEČA Maroža nima s prvo ničesar skupnega. Gaberšnikova estetika je pač izrazito mimetična, z jasno in preverljivo semantiko, težišče Klečeve poezije pa je na sintaktiki. Gre za precejšnjo

stopnjo osamosvojitve znaka, neznatne pomenske miniature se dotikajo ene same realije: narave. Klečeva leksika namreč v celoti temelji na naravi; odreka se vsem vrstam intelektualnega besedja, zato pa toliko bolj vztrajno, z žgočo poetično voljo variira besede ali sintagme z elementarnimi pomeni. Z njimi dosega prvinske poetične zapise, ki učinkujejo kot skrajno subtilni estetski dražljaji, kot krhki ali monumentalni poganski rudimenti. Ker pomenska gnezda niso preveč oddaljena, je estetski učinek harmoničen, veliko bliže impresivnemu kot ekspresivnemu stanju. Sinhrono jezikovni koherenci ostaja avtor zvest tudi pri enotni oblikovalni volji, ki se kaže kot tipično slovenski integracijski verzni sistem: gre za tekstovne enote, ki jih sestavljajo štiri štiri-vrstičnice. Pesem, ki jo najdemo neka-ko na sredi knjige, beremo: strnjene breze, kepe starcev / brezno leskovih rogov / vrtnari ukanjene stepe / svinčena brada goveda // sončnica prvega metulja / kres dolgih pastirjev / zbija nežnost lakote / brazda utišane solze // žareča kuga, slap / obdobje se umika / s potopljenimi mačicami / zarita osvetljena mlaka // košare bivola, prahu / nosači zubljev pluga / med dvignjeno nedeljo / obronki zlomljenih korenin

(str. 29). Nekoliko pred koncem zbirke ta formalna disciplina sicer razpade in Kleč zapiše nekaj manjših enot, ki štejejo le nekaj besed: sonce je zloženo / zavozlano v drži / kar spremlja reko / je ropot (str. 54); vendar ti teksti ne prinašajo novosti. Zato pa se čisto na koncu spet pojavijo pesmi, ki slonijo na prejšnjem formalnem principu, le da je lirsko tkivo zdaj še bolj zgoščeno, variabilnost pomenov je manjša, zato pa presvetljena s temnejšo in težjo jezikovno poetično energijo. — V svojih najboljših uresničitvah dosega zbirka Milana Kleča poetično barvo, ki se pretaka med Kovičevo, Grafenauerjevo in Strniševo, v estetsko manj intenzivnih »prizorih« pa je še vseeno precej nad tovrstnimi poetološkimi početji, ki jih gojijo nekateri slovenski avtorji približno Klečevih let. Vsaka Klečeva pesem je krčevito sklenjena poetična tvorba z uravnoteženo arhitektonsko in bolj ali manj silovitim estetskim žarenjem, ujetim v hladne, jasne čutne prostore.

Gaberšnikovo knjigo je opremil Furlan Slavko-Slavc, Klečevo pa Sergej Kapus. Izšli sta v Ljubljani, pozno jeseni 1976.

Peter Kolšek